

Nr 139.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg; given Stockholms slott den 16 februari 1934.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Fritjof Ekman.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349)
om tillsyn å fartyg.**

Härigenom förordnas, att 23 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg skall erhålla följande ändrade lydelse:

23 §.

Där ej Konungen annorledes förordnat, är fartyg underkastat inspektion för utrönande, huruvida fartyget är i behörigt skick. För sådant ändamål må tillsynsmyndighet närhelst så finnes påkallat eller lämpligt och i ett vart hänseende, vari fartyget är föremål för tillsyn, företaga undersökning, dock att för inspektionens verkställande icke må krävas vidtagande av sådana åtgärder, varom i 13 § förmäles.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1934.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
EKMAN, SKÖLD.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman, anför efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen:

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 28 februari 1933 dagtecknad skrift har styrelsen för Sveriges allmänna sjöfartsförening gjort framställning om åtgärder för utsträckande av tillsynsföreskrifterna i lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg att omfatta samtliga fartyg, för vilka bland annat föreskrifterna i förordningen den 20 maj 1927 angående fartygs byggnad och utrustning äro tillämpliga.

De grundläggande föreskrifterna angående tillsyn å fartyg innehållas i förenämnda lag den 16 oktober 1914. Tillämpningsområdet för lagen regleras i första hand av dess 1 §, jämlikt vilken tillsyn å fartyg enligt lagen skall utövas för utrönande, huruvida bestämmelserna i 5 a § sjölagen och de med stöd därav utfärdade föreskrifterna äro iakttagna.

Tillsynen utövas dels genom sådana besiktningar för undersökning av fartyg i vissa hänseenden, varom stadgas i 2 och 3 kapitlen av tillsynslagen (*sjövärdighetsbesiktning* och *passagerarfartygsbesiktning*), och dels medelst *inspektion*, varom sägs i lagens 4 kapitel. — *Sjövärdighetsbesiktning* äger i allmänhet rum allenast å fartyg, som äro av en bruttodräktighet av minst 100 registerton eller som skola undergå passagerarfartygsbesiktning; å andra fartyg kan sjövärdighetsbesiktning endast förekomma på grund av särskild anledning, varvid det i regel fordras, att kommerskollegium för det särskilda fallet förordnat därom. Denna besiktning utgör en under vissa förutsättningar och vid vissa tider eller tillfällen obligatoriskt företagen undersökning för bedömande av fartygets sjövärdighet, sålunda särskilt rörande skrovets och maskineriets samt övriga fasta delars beskaffenhet. — *Passagerarfartygsbesiktning*, som avser att bedöma de speciella villkoren för ett fartygs användning såsom passagerarfartyg, ifrågakommer allenast å fartyg, som äro avsedda att föra passagerare i viss omfattning. — *Inspektion* slutligen är benämningen på den

fortlöpande, när som helst av vederbörande myndighet påfordrade tillsynen, som avser vadhelst inspektören har anledning att undersöka, men företrädesvis det allmänna fartygsunderhållet, utrustning, lastning och de sociala förhållandena ombord. Inspektion är enligt 23 § tillsynslagen begränsad till att äga rum å *fartyg, varå någon är mot betalning anställd eller färdas såsom passagerare*.

Bland de viktigaste av de med stöd av 5 a § sjölagen utfärdade föreskrifterna märkas förordningen den 20 maj 1927 (nr 184) angående fartygs byggnad och utrustning (byggnadsförordningen) samt förordningen samma dag (nr 185) angående bostäder m. m. å fartyg för ombord anställda (bostadsförordningen) ävensom förordningen den 9 december 1932 (nr 570) angående vissa säkerhetsåtgärder vid nyttjande av fartyg (nyttjandeförordningen).

Före den omfattande författningsrevision å lighthörande område, som år 1927 föranledde utfärdandet av de nuvarande byggnads- och bostadsförordningarna samt ändringar i den intill utgången av år 1932 gällande nyttjandeförordningen, fanns förutom den sistnämnda förordningen en byggnadsförordning, i vilken meddelades föreskrifter jämväl i de ämnen, som behandlas i den nuvarande bostadsförordningen. Dessa tidigare byggnads- och nyttjandeförordningar voro anknutna till tillsynslagen på så sätt, att deras giltighet begränsades till »sådana fartyg, å vilka lagen om tillsyn å fartyg äger tillämpning». En sammankoppling av detta slag med tillsynslagen torde emellertid hava befunnits mindre lämplig, bland annat med hänsyn till den olika utsträckning, i vilken lagens skilda institut kunna komma till användning.

Vid utfärdandet år 1927 av de nya byggnads- och bostadsförordningarna samt ändrandet nämnda år av nyttjandeförordningen gjordes samtliga de tre förordningarna, i anslutning till ingressen till 5 a § sjölagen, tillämpliga å »fartyg, när det till sjöfart nyttjas». Från denna generella regel, som jämväl gäller 1932 års nyttjandeförordning, äro dock stadgade vissa undantag.

Från byggnads- och nyttjandeförordningarnas tillämpning äro sålunda undantagna — förutom kronan eller främmande stat tillhörigt fartyg, som icke i allmän trafik befordrar gods eller passagerare — *dels* maskindrivet fartyg med en längd understigande 10 meter samt lustsegelfartyg — i den mån sådana fartyg icke enligt tillsynslagen skola vara försedda med passagerarfartygscertifikat och ej heller å fartygen någon mot ersättning färdas såsom passagerare — *dels ock* fartyg med en bruttodräktighet understigande 20 registerton, å vilket icke någon är mot betalning anställd eller färdas såsom passagerare.

Från bostadsförordningens tillämpningsområde äro undantagna, förutom utländska fartyg, a) kronan tillhörigt fartyg, som icke i allmän trafik befordrar gods eller passagerare, b) lustsegelfartyg och c) fartyg med en

bruttodräktighet understigande 20 registerton, å vilket icke någon är mot betalning anställd.

I den av styrelsen för Sveriges allmänna sjöfartsförening nu gjorda framställningen om utsträckt tillämpning av tillsynsföreskrifterna har styrelsen anfört i huvudsak följande:

Enligt gällande sjöfartssäkerhetslagstiftning vore, åtminstone i tillämpningen, vissa fartyg praktiskt sett undantagna från all säkerhetskontroll i viktiga avseenden. Styrelsen syftade därvid på sådana fartyg, å vilka icke någon vore mot betalning anställd eller färdades såsom passagerare (tillsynslagens 23 §). Då den nuvarande sjöfartssäkerhetslagstiftningen i sina huvuddrag tillkom år 1914, kunde tvivelsutan ifrågavarande undantag anses berättigat med hänsyn till då rådande förhållanden. Numera hade emellertid den tekniska utvecklingen, särskilt motoriseringen av den tidigare segelfartygsflottan, medfört, att antalet s. k. familjefartyg (d. v. s. fartyg, ägda och bemannade allenast av medlemmar av en och samma familj eller åtminstone av fränder) ökats samtidigt som fartygens manövrering såsom maskindrivna krävde väsentligt mindre bemanning än tillföre fartyg av motsvarande storlek.

Familjefartygen omfattade numera i stor utsträckning väsentligen större fartyg än som tidigare i regel såsom familjefartyg förekommit. Detta hade medfört, att fartyg av ifrågavarande slag, från att tidigare hava tillgodosett huvudsakligen skeppningsbehov allenast inom vissa geografiskt snävt begränsade områden, med vilkas navigeringsförhållanden vederbörande sedan gammalt varit väl förtrogna, numera övergått till att uppträda såsom fraktsökande på den allmänna fraktmarknaden och därigenom vidgat sitt verksamhetsområde till att omfatta över huvud taget hela området för nämnda marknad, så långt densamma stode öppen med hänsyn till fartygens storlek, men oberoende av all för en jämförelsevis vidsträcktare sjöfart erforderlig tillsyn i sjöfartssäkerhetsavseende. Det vore uppenbart, att med denna utveckling de tidigare skälen för familjefartygens undantagande från kontroll icke längre kunde anses försvarliga. Det förhållandet att besättningen icke vore anställd mot särskild betalning kunde icke vara tillräckligt skäl för underlåtenhet att vidtaga behövliga åtgärder för fartygs och besättnings säkerhet. Såvitt styrelsen hade sig bekant, torde dessutom icke förekomma någon som helst kontroll därav, att i de särskilda fallen verkligen vore fråga om fartyg av angivet slag, familjefartyg, då i regel syntes godtagas allenast av vederbörande lämnade uppgifter därutinnan. Att en sådan ordning i och för sig icke kunde anses tillfredsställande funne styrelsen uppenbart med hänsyn till den omfattning, denna grupp av fartyg numera intoge inom svensk sjöfart.

Över berörda framställning har kommerskollegium den 27 december 1933 avgivit infortrat utlåtande. Vid utlåtandet äro fogade av förste fartygsinspektörerna och Sveriges segelfartygsförening till kollegium avgivna yttranden.

Förste fartygsinspektörerna hava förordat bifall till framställningen. Därvid har av några av dem framhållits, att enahanda ämne som det i framställningen avsedda avhandlats vid ett år 1930 hållet sammanträde med samtliga förste fartygsinspektörer och vissa nautiskt utbildade andre

fartygsinspektörer, varvid man varit ense om behovet av en ändring av 23 § tillsynslagen.

Sveriges segelfartygsförening har uttalat, att, innan någon åtgärd i anledning av framställningen vidtoges, en utredning borde företagas rörande familjefartygens antal, trader, beskaffenhet, underhåll, utrustning m. m. Av en sådan utredning borde framgå, om en ändring i enlighet med förslaget vore påkallad.

Kommerskollegium har för egen del — efter att hava lämnat en översikt beträffande nu ifrågavarande lagstiftning — anfört huvudsakligen följande:

Tillsynslagens i dess 1 § angivna tillämpningsområde finge anses i erforderlig mån omsluta tillämpningsområdena för 5 a § sjölagen ävensom för byggnads-, bostads- och nyttjandeförordningarna samt övriga med stöd av sistnämnda paragraf meddelade föreskrifter. På grund av de begränsningar, som bestämts för de olika tillsynsinstitutens tillämpningsområden, vore det allenast sjövärdighetsbesiktningen, som eventuellt kunde komma till användning i och för tillsyn å en del av de fartyg, som berördes av bestämmelserna i 5 a § sjölagen och de med stöd därav meddelade föreskrifterna. De fartyg, som nu avsåges, vore vissa s. k. familjefartyg. I den mån dessa fartyg vore under 100 bruttoregisterton, fordrades för att sjövärdighetsbesiktning skulle kunna äga rum å dem i allmänhet särskilt förordnande av kollegium. Dylikt förordnande stode emellertid i regel ej vederbörande fartygsinspektör till buds, när han tillfälligtvis anträffade fartyg av detta slag och ansåge detsamma böra underkastas tillsyn. Sjövärdighetsbesiktning vore för övrigt i flertalet fall en jämförelsevis vidlyftig förrättning, som kunde åsamka redare diverse kostnader. Den tillsynsform, som bäst lämpade sig vid sådant tillfälle, vore inspektion. För att inspektion skulle kunna äga rum fordrades dock, att någon vore mot betalning anställd å fartyget eller färdades såsom passagerare å detsamma. Detta hade föranlett, att berörda familjefartyg vid upprepade tillfällen kunnat undandragas kontroll över efterlevnaden av de å fartygen ifråga tillämpliga stadgandena i 5 a § sjölagen och med stöd därav utfärdade föreskrifter.

Det måste anses rimligt att, där bestämmelser på området gällde jämväl för dessa fartyg och en särskild inspektionsmyndighet funnes anordnad för tillsyn av bestämmelsernas efterlevnad, denna myndighet även beredes tillfälle att utöva tillsynen med anlitan av det förefintliga institut, som vore därför lämpat och komme till användning å andra fartyg under motsvarande förhållanden.

I sådant syfte syntes det kollegium ändamålsenligast att borttaga den inskränkning i förhållande till tillsynslagens i dess 1 § bestämda tillämpningsområde, som inspektionsinstitutets tillämpningsområde vore underkastat genom att institutets användning enligt lagens 23 § gjordes beroende av att det vore fråga om fartyg, »varå någon är mot betalning anställd eller färdas såsom passagerare». Borttoges denna inskränkning, komme inspektionsinstitutets tillämpningsområde att regleras av stadgandena i 1 § och de med stöd därav meddelade bestämmelserna.

I anslutning till vad kommerskollegium sålunda anfört har kollegium hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att första punkten

i 23 § tillsynslagen måtte erhålla följande ändrade lydelse: »Fartyg är underkastat inspektion för utrönande, huruvida fartyget är i behörigt skick».

Den av styrelsen för Sveriges allmänna sjöfartsförening gjorda framställningen om ändring i gällande föreskrifter om tillsyn från statsmyndigheternas sida å fartyg avser att möjliggöra utöandet av kontroll i större utsträckning än hittills beträffande vissa kategorier av fartyg, vilka visserligen äro underkastade bestämmelserna i de med stöd av 5 a § sjölagen utfärdade författningar men likväl äro praktiskt taget undandragna den statliga tillsynen över bestämmelsernas iakttagande. Härvid åsyftas särskilt en del s. k. familjefartyg och med dem jämförliga fartyg, vilka bemannas av ägarna själva och å vilka således icke någon är mot betalning anställd. Det stora flertalet av sådana fartyg har tidigare haft så ringa storlek, att fartygen varit undantagna från bestämmelserna i nyss antydda författningar. Numera synas emellertid i stor utsträckning förekomma dylika fartyg av den storlek, att nämnda författningar äro å dem tillämpliga. På grund av begränsningen i tillsynsinstitutens tillämpningsområden äro fartygen dock, i den mån de hava en bruttodräktighet under 100 registerton, i regel undantagna från tillsyn jämlikt tillsynslagen. Inspektion kan ej företagas å dem och endast på grund av särskilt förordnande av kommerskollegium kan sjövärdighetsbesiktning verkställas.

Kommerskollegium, som i likhet med styrelsen för sjöfartsföreningen ansett en utvidgning av området för tillsynen av förhållandena påkallad, har i detta syfte föreslagit sådan ändring av 23 § tillsynslagen, att alla fartyg skulle bliva underkastade inspektion.

Då det — särskilt med hänsyn till den utveckling förhållandena å hit hörande område numera tagit — torde vara önskvärt, att möjlighet beredes statsmyndigheterna att utöva tillsyn å alla fartyg, som äro underkastade de särskilda föreskrifterna angående sjöfartssäkerheten, finner jag mig böra förorda den av styrelsen för sjöfartsföreningen åsyftade ändringen i tillsynslagen. Däremot synas mig tillräckliga skäl icke föreligga att jämlikt kommerskollegii förslag utvidga kontrollen till att avse alla fartyg, således jämväl sådana, å vilka berörda säkerhetsförfattningar icke äro tillämpliga.

Den för nu ifrågavarande ändamål bäst lämpade tillsynsformen torde, såsom kollegium framhållit, vara inspektion. Då det synes önskvärt, att Kungl. Maj:t erhåller möjlighet att anpassa tillämpningsområdet för inspektion efter de av Kungl. Maj:t utfärdade säkerhetsförfattningarna, bör åt den avsedda ändringen av 23 § tillsynslagen lämpligen givas den formen, att fartyg, där ej Konungen annorledes förordnat, skall vara underkastat inspektion för utrönande, huruvida fartyget är i behörigt skick.

Föredraganden uppläser härefter ett inom handelsdepartementet i enlighet med vad han sålunda anfört upprättat förslag till lag angående

Departement-
chefen.

ändrad lydelse av 23 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg av den lydelse, den vid detta protokoll fogade bilagan¹ utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall.

Ur protokollet:

N. Tolstoy.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 13 februari 1934.

Närvarande:

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden GREFBERG,
FORSSMAN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 januari 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av tillförordnade expeditionschefen Gösta Engzell.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG,
EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet och tillförordnade chefen för socialdepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman, lagrådets den 13 februari 1934 avgivna utlåtande över det den 26 januari 1934 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg*; därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Elin Sjöcrona.